

STORTINGET

Innst. 353 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:120 S (2020–2021)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Helge André Njåstad, Hanne Dyveke Søttar, Bengt Rune Strifeldt og Kjell-Børge Freiberg om å trekke Norge fra ILO-konvensjon nr. 169, oppheve Finnmarksloven og nedlegge Sametinget

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen ved første og beste anledning si opp Norges deltakelse i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å oppheve Finnmarksloven.
3. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag som medfører at alt tettstedsrelatert areal i Finnmark overføres fra Finnmarkseiendommen til kommunene umiddelbart.
4. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag som medfører at dagens umatrikulerte grunn i Finnmark blir matrikulert som fast eiendom.
5. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag slik at de områdene som i dag inngår i Finnmarkseiendommen, sammen med Statskogs arealer i Nordland og Troms, kommer under en lovmessig lignende tilstand som statens utmarksarealer i resten av landet.
6. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de

nødvendige forslag slik at Sametinget nedlegges.

7. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å avvikle forvaltningsområdet for samiske språk, jf. lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) kapittel 3.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 2. mars 2021 til Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/statsråd Linda Hofstad Helleland bedt om en vurdering av forslaget. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 23. mars 2021.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharahkhani, Stein Erik Lauvås, Eirik Sivertsen og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Torill Eidsheim, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Helge André Njåstad, fra Senterpartiet, Kari Anne Bøkestad Andreassen og Heidi Greni, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til Representantforslag 120 S (2020–2021). Det fremmes sju forslag i dette representantforslaget, som innebærer å trekke Norge fra ILO-konvensjon nr. 169, å oppheve Finnmarksloven og å legge ned Sametinget. Det har ikke blitt gjennomført høring i saken.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til behandlingen av Meld. St. 31 (2019–2020), jf. Innst. 246 S (2020–2021), der en enstemmig komité sluttet seg til følgende formulering:

«Komiteen viser til at staten Norge er etablert på territoriet til to folk, nordmenn og samer. Begge folkene har samme rett og krav på å kunne utvikle sin kultur og sitt språk. I Grunnloven § 108 heter det: 'Det påligger statens myndighet å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.'»

Flertallet merker seg at en samlet komité har sluttet seg til lignende merknader i behandlingen av tidligere stortingsmeldinger om samisk språk, kultur og samfunnsliv, samt tidligere behandlinger av Sametingets årsmelding. Det framstår derfor tydelig at et samlet storting i en årrekke har stilt seg bak at det samiske folk skal ha krav på å kunne utvikle sin kultur og sitt språk. Flertallet viser videre til Innst. 85 S (2018–2019), jf. Meld. St. 18 (2017–2018), der en samlet komité står bak følgende merknad:

«Komiteen understreker den store betydningen det videre arbeidet med å styrke samisk språk har for å verne og utvikle samisk kultur og samfunnsliv, og ser derfor på oppfølgingen av Hjertespråket som svært viktig i samarbeidet mellom Sametinget og norske myndigheter fremover.»

Flertallet mener at utvikling av samisk kultur og språk, blant annet i tråd med NOU 2016:18 Hjertespråket, er en sentral del av den nasjonale politikken rettet mot den samiske befolkningen. Flertallet stiller seg derfor ikke bak noen av forslagene i dette representantforslaget, da samtlige av disse vil innebære en stor svekkelse av det samiske folks mulighet til å utøve sitt språk og sin kultur.

Flertallet viser for øvrig til statsrådets brev av 23. mars 2021, der forslagene blir grundig imøtegått, både med bakgrunn i den samepolitikken som et bredt flertall på Stortinget står bak, og i at forslagene vil komme i konflikt med Grunnloven § 108. Den samiske kulturen er en viktig del av vår kulturarv, gjør vår felles kultur rikere og er noe vi som samfunn sammen skal ta godt vare på.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at norsk offentlig sektor er stor, byråkratisk og dyr. Disse medlemmer er på generelt grunnlag opptatt av å bruke skattebetalernes penger på en mest mulig treffsikker måte, med færre byråkratiske ledd som spiser opp ressurser. Det burde være mulig å ivareta samisk kultur, historiefortelling og språk ved at Kulturdepartementet og kommunene får midler og an-

svar for dette. Formidlingen av historien er også noe som burde treffe hele landet og ikke én landsdel. Disse medlemmer vil understreke at Sametinget er et forvaltningsledd som kommer i tillegg til Stortinget, departement, fylkeskommuner og kommuner. Det er derfor på tide å se på om pengene som i dag går til Sametinget som byråkrati, kunne vært benyttet bedre og mer effektivt opp mot utvikling og etablering av privat næringsliv i regionen.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ved første og beste anledning si opp Norges deltakelse i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å oppheve Finnmarksloven.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag som medfører at alt tettstedsrelatert areal i Finnmark overføres fra Finnmarkseiendommen til kommunene umiddelbart.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag som medfører at dagens umatrikulerte grunn i Finnmark blir matrikulert som fast eiendom.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag slik at de områdene som i dag inngår i Finnmarkseiendommen, sammen med Statskogs arealer i Nordland og Troms, kommer under en lovmessig lignende tilstand som statens utmarksarealer i resten av landet.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag slik at Sametinget nedlegges.»

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å avvikle forvaltningsområdet for samiske språk, jf. lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) kapittel 3.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til vedtak 837, jf. Innst. 385 S (2016–2017):

«Stortinget ber regjeringen utrede å gi fjelloven samme anvendelse i Nordland og Troms som sør for Nordland grense. Utredningen skal legge til grunn at Statskog fortsatt skal beholde ansvaret for skogressursene. Utredningen skal videre legge til grunn at gjeldende finnmarkslov videreføres innenfor dagens fylkesgrense for Finnmark, men ikke utvides til nye geografiske områder.»

Disse medlemmer forutsetter at regjeringen snarlig følger opp dette vedtaket.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til omtale om oppfølgingen av anmodningsvedtaket i Prop. 1 S (2019–2020) for Landbruks- og matdepartementet og til at Landbruks- og matdepartementet i omtalen i Prop. 1 S (2020–2021) la til grunn at rapporteringen på vedtaket er avsluttet. Disse medlemmer viser videre til at flertallet i næringskomiteen sluttet seg til dette, i Innst. 8 S (2020–2021), pkt. 5.2.12. Disse medlemmer har merket seg at Landbruks- og matdepartementet mener «det vil vere naturleg at rapportering om saka skal gjerast i høve med regjeringa si samla oppfølging av forslaget frå Samerettsutvalet II om ny forvaltningsordning for Nordland og Troms i NOU 2007:13 Den nye sameretten». Disse medlemmer ser fram til at denne samlede oppfølgingen kommer i gang, og legger til grunn at arbeidet nå vil starte, etter at forslag om lovregler om konsultasjoner med Sametinget og samiske interesser nylig er levert Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener den skisserte oppfølgingen i forbindelse med Samerettsutvalget II ikke legger opp til en snarlig nok oppfølging. Det har nå snart gått fire år siden vedtaket ble fattet, og det er svært uheldig at oppfølgingen utsettes ytterligere. Disse medlemmer mener vedtaket om å utrede å gi fjelloven samme anvendelse i Nordland og Troms som sør for Nordlands grense må følges opp som en selvstendig sak, og ikke som en del av en helhetlig oppfølging av Samerettsutvalget II. Det understrekes at vedtaket ikke endrer på dagens situasjon innenfor Finnmarks grenser, der det slås fast at Finnmarksloven fortsatt skal være gjeldende. Vedtaket slår også fast at Finnmarksloven ikke skal utvides til nye geografiske områder. Disse medlemmer viser for øvrig til merknaden fra Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti i Innst. 8 S (2020–2021) i forbindelse med oppfølgingen av anmodningsvedtaket:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at dette arbeidet har tatt for lang tid, og at fremdrift må prioriteres for å få en avklaring på helt sentrale spørsmål for de berørte.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen ved første og beste anledning si opp Norges deltakelse i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å oppheve Finnmarksloven.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag som medfører at alt tettstedsrelatert areal i Finnmark overføres fra Finnmarkseiendommen til kommunene umiddelbart.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag som medfører at dagens umatrikulerte grunn i Finnmark blir matrikulert som fast eiendom.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag slik at de områdene som i dag inngår i Finnmarkseiendommen, sammen med Statskogs arealer i Nordland og Troms, kommer under en lovmessig lignende tilstand som statens utmarksarealer i resten av landet.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme de nødvendige forslag slik at Sametinget nedlegges.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å avvikle forvaltningsområdet for samiske språk, jf. lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) kapittel 3.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:120 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Helge André Njåstad, Hanne Dyveke Søttar, Bengt Rune Strifeldt og Kjell-Børge Freiberg om å trekke Norge fra ILO-konvensjon nr. 169, oppheve Finnmarksloven og nedlegge Sametinget – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 22. april 2021

Karin Andersen

leder

Heidi Greni

ordfører

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Distrikts- og digitaliseringsministeren

Stortinget
Kommunal- og forvaltningskomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1443-3

23. mars 2021

Dokument 8:120 S (2020-2021) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Helge André Njåstad, Hanne Dyveke Søttar, Bengt Rune Strifeldt og Kjell-Børge Freiberg om å trekke Norge fra ILO-Konvensjon nr. 169, oppheve Finnmarksloven og nedlegge Sametinget

Jeg viser til brev av 2. mars 2021 om ovennevnte representantforslag om å trekke Norge ut av ILO-konvensjon nr. 169, nedlegge Sametinget, oppheve Finnmarksloven og avvikle forvaltningsområdet for samisk språk. Det er av flere grunner ikke aktuelt for regjeringen å følge opp representantforslaget, og jeg vil her peke på følgende:

I tråd med Grunnloven § 108 har regjeringen som mål å legge forholdene til rette for en levende samisk kultur, levende samiske språk og samiske næringer for fremtiden. Dette har stor betydning for det samiske folket, men også for oss som tilhører majoritetsbefolkningen. Den samiske kulturen gjør vår felles kultur rikere, og det er noe vi skal ta vare på. Men en levende samisk kultur, språk og samfunnsliv er ikke noe som kommer av seg selv. Sametinget gjør selv en viktig innsats i så måte, og er i tillegg regjeringens viktigste premissleverandør og dialogpartner i samepolitiske spørsmål.

Representantene hevder at Sametinget ikke har vært nyttig for utvikling av regionen. Dette stiller jeg meg uforstående til. I en distriktpolitisk sammenheng har Sametinget hatt en viktig rolle for regionen. Det bør være velkjent at stabile arbeidsplasser på små steder genererer vekst i næringsliv, kulturliv og samfunnsliv.

Sametingets hovedkontor ligger i Karasjok kommune, som er del av det tynnest befolkede området i hele Norge. Innbyggertallet i Finnmark har stagnert eller vært nedadgående over

lengre tid. Sametinget er en attraktiv og stabil arbeidsplass som tiltrekker seg høyt kompetente mennesker fra hele landsdelen. Sametinget bidrar dermed til å heve det generelle kompetansenivået lokalt og regionalt. I tillegg til egen virksomhet, støtter Sametinget også opp under nærings- og kompetanseutvikling i de samiske områdene. Attraktive arbeidsplasser i distriktene gjør at ungdom som reiser ut for å utdanne seg, flytter hjem igjen etter endt utdanning.

Det er viktig å påpeke at Sametingets valgmanntall ikke er en definisjon på hvem som er samer, men at det er et valgmanntall for Sametinget. Kriteriene for å kunne melde seg inn samemanntallet er dels av objektiv, og dels av subjektiv karakter. Det er viktig og bra at Sametinget har tilstrekkelig representativitet blant det samiske folket, og at Sametinget består av samer og velges av samer.

Representantene synes også å mene at bevilgningen til Sametinget, som i år utgjør 539 mill. kroner, kun går til drift av tinget. Jeg finner grunn til å understreke at Sametinget fordeler en betydelig andel – over 60 prosent – videre til ulike formål.

Jeg er videre uenig i representantenes påstand om at Norge bruker ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater for å "legitimere samiske særrettigheter". Representantene bruker begrepet "særrettigheter" som noe negativt, som om noen har fått eksklusive privilegier. Samene er en tallmessig liten minoritet i Norge, og det er nødvendig og viktig at majoritetssamfunnet sørger for at det samiske folket får reell likebehandling. Det gjør vi ved positive tiltak. Målet er ikke "særrettigheter", men like rettigheter og like muligheter. På den måten kan vi oppnå reell likebehandling.

Forslagsstillerne sier de tar sterk avstand fra forskjellsbehandling. FNs organer for konvensjonsovervåking har gjort det helt klart at positiv forskjellsbehandling for å oppnå reell likhet, *ikke* er diskriminering. Det er den diskriminerende forskjellsbehandlingen som er forbudt.

Jeg minner også om at vi har egne konvensjoner blant annet for kvinner og barn, mot rasediskriminering, for nasjonale minoriteter – og altså for urfolk. Konvensjonene gjelder side om side, og det er vår oppgave å sørge for at norsk rett og praksis er i tråd med alle våre folkerettslige forpliktelser.

Hovedprinsippet i ILO-konvensjon nr. 169 er at urfolk har rett til å bevare og videreutvikle sin egen kultur, og at myndighetene har plikt til å treffe tiltak for å støtte dette arbeidet. Dette er sentrale elementer i regjeringens samepolitikk – uavhengig av ILO-konvensjonen. Sentrale deler av forpliktelsene i ILO-konvensjonen følger også av andre konvensjoner Norge har ratifisert, som for eksempel FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, særlig dens artikkel 27. Det er ikke aktuelt for regjeringen å gå bort fra de forpliktelsene vi har påtatt oss ved å ratifisere disse to konvensjonene.

Vurderingene av ILO-konvensjonens bestemmelser var også sentrale i arbeidet med Finnmarksloven, og vil være det i det videre arbeidet med oppfølgingen av

Samerettsutvalget II (NOU 2007: 13). Regjeringen har heller ingen planer om å foreslå å oppheve Finnmarksloven og avvikle Finnmarkseiendommen. Jeg minner om at Finnmarksloven ble vedtatt av et stort og tværrpolitisk flertall i Stortinget etter anbefaling fra både Sametinget og Finnmark fylkesting. Loven har dermed en trygg demokratisk forankring.

For øvrig understreker jeg at Finnmarksloven er etnisk nøytral på individnivå, den enkeltes rettsstilling er *ikke* avhengig av hvilken etnisk tilhørighet man har. Det er bruken som teller – ikke brukerens etniske tilhørighet. Alle innbyggerne i Finnmark har rett til å utnytte naturressurser på Finnmarkseiendommens grunn. Også de som er bosatt utenfor Finnmark, har en lovbestemt adgang til jakt og fiske. Loven inneholder også noen garantier for at det tas tilstrekkelig hensyn til samiske interesser før det fattes vedtak som kan ha betydning for samisk kultur, reindrift og liknende i utmarksområder.

Forvaltningsområdet for samisk språk er helt sentralt for å opprettholde og videreutvikle samiske språk. Erfaringen har vist at innlemmelse i forvaltningsområdet for samelovens språkregler, har styrket de samiske språkene. Regjeringen mener det er viktig å etablere og bevare tospråklige samfunn der hvor det er mulig.

Jeg kan på denne bakgrunn ikke se at de forslag representantene her foreslår, kan gjennomføres uten å komme i konflikt med Grunnloven § 108. Forslagene går også på tvers av hovedgrunnlaget for regjeringenes samepolitikk, som har hatt støtte fra et bredt flertall på Stortinget.

Med hilsen

Linda Hofstad Helleland

